

ANA strese suvo lišće tonirano crvenim i mrkim, koje joj je popadalo na ramena otk je prolazila alejom. Zanim zadržane pred vratima sa naperom u posebnom kabinetu Katarine L. Termometar na ovrhku pokazivao je da se temperatura zadržuje penje i ona je volela neočekivanost tih dvadeset i pet stepeni, ali ju je više privlačila nula. Pre no što će zazvoniti, Ana uperi prst u tu tačku, pritisnu noktom. Voda se na njoj smrzava, led se topi, ali gde i tako i tako termometar na malom postolju, u staklenoj bašni sa svakostrančnom bakrom, ona se zaustavlja očarana njetovom relativnošću. Osluškujući granje iznad sebe, Ana zgreva noktom po crtici koja deli ova susedna stepena — plus i minus — i pokušava da smesti prst između njih kako bi imaginarnu liniju pretvorila u ravan. Imala je tada u vidu ravnicu kojom teku široke reke sa ledenim santama, misleći da će u toj slici otkriti objašnjenje.

— Tipičan prizor ruskog proleća, reče glasno i pritisnuvši zvono oglašivši svoj dolazak.
— Ana je čekala, nešto miako kolebalo se u vazduhu. Iza vrata čuli su se zvuci neke poluonekvalne melodije, a kad su se otvorila, oni oboje ustuknuše. U flanelnim pantalonama David je bio mršav i mlad, kosulja mu je bila raskopčana oko vrata i Ana se uplašila da bi tome mogao pridati više važnosti nego što ona čini.

— Mislio sam da je Katarina.
— I ja, nasmeja se Ana. — Znači li to da moj časovnik pokazuje lažno vreme?
— David joj spusti dlan na leđa i blago je potisnu u unutrašnjost sobe:

— Zajedno ćemo je pričekati.
— Temperatura njegovog dlana veoma se razlikovala od njega ali se nikada kasnije ne bi mogla setiti da li je biva mnogo viša ili mnogo niza.

Nije se smejala, svesna da svaki njen pokret ima izraz, da svaka reč ima snagu. Navedenim njoj, na zidu iznad komode bilo je pravougaono poje boje, crveni tepih postavljen vertikalno. Gore je severni deo kao severni deo mape, dole južni i Ani se učini vaznim nivo. Gore je pigment tamniji i gušći i sam je jedan ton koji joj se svude u tom predeću — sasvim oesno — boja otmenosti tamno crvena, carski ogrtači obrubljeni heimeinom negde u Rusiji od pre nekoliko vekova, horizontalno i sa niskim nebom. Ostali tonovi na toj visini opiru su kao vinski talog i truli čak i kada se nalaze u ocvetu i slikama. U donjem delu, u sredini, melana svetlost je bliska plenu, narančasta nijansa ruža koji se upotrebljava leći. Pri anu ona se gasi, to su neki ogigane blizu porodice koje na periferiji, u kojima su se skrivale kao deca, brojne čeije privučene cnoberom.

— Uostalom —, David pride gramofonu i vrati iglu na početak ploče. Zatim pred Anom napravi pokret koji je iznenadio svojim staromodnošću — igrajući damo.

Započeo ples sinkopiranog ritma, težak i melanholičan, koji im nije odgovarao, ali je vodio izvesnoj harmoniji čula. Katarina misli vrebali su u uglovima sobe gde je izmrvljena lavandula služila kao sredstvo protiv insekata. Plešuci odlazili su pokušavajući koje nije umeo da se skloni, okavano svojom konstrukcijom i mrkim sjajem. Izgovarajući su replike suprotnog smisla i značenja. David ju je držao čvrsto nadlakticu se vralja da će na njegovu upornost odgovoriti slabošću. Govorio je pomerajući prste, ne znajući da njma dodiruje mladeže na njenim leđima, na njenim bokovima.

Njegove reči dobijale su težinu stvarne izjave. Prvi put Ana saznade da joj oči imaju boju severnog mora i obuhvaćena nekim talasom oseći da se udaljava od kopna, kredastog i belog, odaleže joj očajnički mašu. Da ne bi izneverila svoju ljubav ona reče:

— To je Ivanova boja. More ima boju neba.

To nije ples, to su dani mračnog doba. Ignorišući takt, David je spuštao ruke na njen vrat i redao sentence u životu uz pomoć banalnih porudanja.

— Samo vrat, reče. Pruzali su sliku od koje je ona želela da zaštiti Ivana.

— Samo ne vrat.

— Život je tamni vilajet, nastavi David. — Ko uzme malo kačaje se. Ja ću pokušati da odnesem sve... Vi ćete dopustiti, mi smo kao stvoreni za malu pateričnu igru.

— Malu ciničnu igru.

Suvog grla Ana zastade i zatraži vode, imunode možda. Delio ih je samo nežni prah kao znak dugog puta. Vrata se otvorile neobičajenom šumom i ude Katarina, crvenokosa, u skoro belim čarapama.

— David upravo završava svoju temu, reče zadahano — „kako šokirati Anu“. Ervo me, čas je završen.

Ana joj je bila zahvalna što se nije pojavila četiri minuta pre. S lažnom potčinjenošću David se približi vratima, izade i ne zatvori ih. Katarina soba bila je, poput nekog dućana, samo dvostrukim vratima odvojena od malog ogradenog parka. U istom zidu od crvene opeke bili su još prozori revizitorske kroz koje su se videli delovi starog nameštaja, i vrata dvorišta. Glumci su na travnjaku učili uloge i ovog časa drveće je, ohrabreno blažošću popodneva, produžavalo svoje senke. Katarina zatvorila vrata.

— David će vas sačekati napolju, reče — ali zapamtite, kada on zrači ljubav, ona mu se ipak vraća nekim čudnim putevima...

Bez ikakvog prelaza Katarina ponudi gošći svoj čuveni mlečni napitak. Kad otvorila vrata komode obložene tapetnom hartijom, Anu zapahnu miris stare čokolade, bombonjera sa okamenjenim desertom. Katarina luduje za slatkisima, seti se, zatim primi zelenu čašu i srebrnu kašičicu.

— Do izlaza imamo samo dva dana. Trebalo bi završiti vašu hajljinu i moj zaket, reče Ana. — Važno je da sunce ne izneveri.

Da se zaštite od iznenadnih poseta, one rašire paravan. Ana svuče bluzu i obuče beli kaput sa oksidiranim dugmetima, koji je za izlet morao da bude sasvim nov. Često je menjala detalje na svojim haljinama kako bi uvek ličile na nešto drugo što neće govoriti o svom prvobitnom obliku. Samo ponekad osećala je želju da zadrži neki kostim, posebno drag zbog događaja što joj se u njemu zbilo, ali je nešto goni dalje kao bolna žaoka. Događalo se da skinje prašinu sa svoje prošlosti, obriše je podlakticom ili dlanom kao sa malog kovečga namalalog cvećem, ali samo da bi cvetove prebrojala, nasmešila se i ostavila ga. Kad tad je rasejano vučica prstom preko debeog sloja i ispod se pomaljala figura ili list ili insekt, zaviseo od toga kakav oblik ana sećanje.

Katarina se ugledala na jesen, nosila je mrki vid i ništa je nije moglo naterati da kaže „ne“ godišnjem dobu. Slično večini žena podlazišla je sezoni oblačeći se zimi neutralno, a leti nepotrebno jatko.

— Najzad, reče — za mene je došlo vreme mrkog i vreme tvđa.

— Možda, odgovori Ana upoređujući biljni motiv na kašičici sa onim na čaši. Prinese piće usnama i oseći ukus badema.

— Ponekad sam i sama iznenađena što mi je tako

malu vremena trebalo da postanem stara žena, nastavi Katarina i ona zastade očekujući.

— Sena bi je tesila, ona bi se zounila pokušavajući da lože ljubazna, ali je Ana cutala i gledala u park. Zastala mreza na prozoru nije bila skinuta iz nekina nostalgicnog razloga.

— Možda nije dobro za vas što ste se vratili ovde, vi već imate zme.

— Proše toliko godina, zar ne? Ostaću ovde samo jednu sezonu. Ako a priori pravim moguću krizu, one prestaju da postoje. Za mene su dalje porazi nemogući, ali zasto vi pristajete na boravak u ovom gradu, skoro mrtvom?

— Za mene je ovo releks, opustanje mišića na debeleom tepihu u zamračenoj sobi, na zelenom tepihu. U mojim godinama to glaca ten, reče podrugljivo. — Olabavije svaki ud, zaim trup i najzad misao. To nije meditiranje pred zidom kako bi ga nazvao vaš Ivan.

Ana je čutala, činilo joj se neelegantnim dušo zadržavanje na istoj temi. Katarina je fiksirala devojku u ogledalu.

— Lećite na mladu životinju sa sveuču ograničenom na trenutak, tako da vam izgleda večna. Nije vam poznata duboka veza između prostora i smrti, jer nakon niste izgubili. To je razlog više da otpustite! Pogledajte, vama bi svaki kraj dobro stajao, vašoj figuri i vašim najjinama. Zašto se raspinjavate u ravnici, vaš teren su okuke i klanci, nagli padovi i nagli usponi koji razbuktavaju snagu.

— Još jednom Ana joj uskratit odgovor.

— Mislite da se ponasam kao na sceni. Kažem da se opuštam, a ne ostavljam svu teatralnost, s njom sam „kod kuće“. Ja volim supvarne monologe, ali ovaj se leće mene i vas, u vašem gledam svoje nekadašnje lice. Pogledajte ovaj portre u albumu, vama ću otkriti profil na isti način. Ako vam čovek pride s profila, pomislio bi da ima posla sa bičem vragolastim i bućnim, ali spređa ga izraz preseče. Tako uzan nos, obrve do svireposti pravilne, ne znam da li likite na ukrotiteljku lavova ili vizantijsku fresku. Vi umete da prikrotite stvari i morate ih pripitomiti! Vas vole životinje i ljudi, i vi ćete prolaziti kraj njih dodirujući ih usput bez zadržavanja.

— Bez zadržavanja, zapamtite, jer zastoji su uništili moje lice. Kako je samo rasplimuto... Vi se ne udajete kako ne biste bili u situaciji da se razvodite, ali sa mnom je drugačije. Posle prvog poljupca je podlegnem, ja verujem da pripadam, kao žena u onom francuskom filmu. Ona zavoli jednog čoveka, zatim, možda iz slabosti njegovog prijatelja, a posle trenutka slabosti preplavi je osećaj pripadanja koji se ponavlja i kasnije, naizmenično, čak i kada su u pitanju druge osobe.

— David vas čeka pred vratima i vi to znate, ne izigravajte Lukreciju. Jači ste od mene, jer vam je ten vlažan i kapci vam se ne abiraju kod trepčete. Neke vlasi vaše kose su crvenkaste, a druge plave i nikada necete ocedeti.

— Treba da požurite, jer vas on čeka pred vratima. Da, odlazite. Zašto mi ga ne uzmete, čini vam se to suviše lakim. Vama sve izgleda lože, pripremate nešto veliko, vidim vas u čučem položaju, zgrčenu u ovom gradu, spremnu za veliki skok. U potaji vi oštire kandže, vi ste zver. Mrzim vas, obožavam vas.

Na pišanom divanu, divanu kraj otvorenog prozora koji gleda u park, Katarina je plakala.

— A ja vas volim, reče Ana nežno.

● IVAN je, po svetlosti koja mu je pritisnivala kapke, pogadao koje je doba dana, ali mu oči otaše zatvorene. Usredsredivši čula pokušava da odredi koordinate svoga tela u prostoru između šarenih slika na desnoj strani, postavljenih kao karte u nebioj ruvi i potmuli šumova na strani gde je srce, zatim uzgavlja koje bi moralo da pokazuje sever, a u stvari je severozapad, što njegovštava pređeše još mračnije, a manje sveže. Taj niz pejzaza utvrđenih još u detinjstvu, kada se uporedio sa nazivima na mapi stvaraju u glavama dečaka pojmovi jedne nelogične geografije, pokazivao je smer beznada i smrti. Na samom početku tog niza smešten je prostor u kome se Ivan nalazi, ograničen, a ipak u žiži, ritmičan samo u sopstvenom volumentu. Slutio je da je postavljen u

pogrešne okvire koji su pripremani za nekog drugog, I to što piše drame, samo je uzaludan pokušaj da na sceni stvori onaj idealni prostor koji mu je izmakao, vazduh koga će biti dovoljno, a da nije previše gust. Tako je nastajala veštačka atmosfera, dok je ona prava na drugom mestu, udisana možda plućima nekog čoveka koga njen mrzim razara. Zato mu je svaki zalet koji bi ga mogao iščupati odavde izgledao rizičan, jer bi se posle našao u vakuumu, bestelesan, pokušavajući uzalud da se negde učvrsti.

Ivan otvori oči. Bilo je jutro i kroz otvorena vrata on vide Ana na balkonu. Sretno je isplivala iz sna i radeći gimnastiku stresala sa sebe njegove poslednje lepljive.

On se divio Aninoj nepokolebljivoj lucidnosti. Nije bila nimalo zbunjena neobičnim preokretom u atmosferi, zbog koga je izgledalo da su oktobar i jul koji je je godine obilovao kišom, izmenjali mesta. Dok su se ljudi u sunčanom procepu jeseni osećali kao u klenci, uotiko podmuklijoj što im je bila prijatna i tražili objašnjenje meteorologa, Ana je pripremla izlet. Atmosfera nije mogla da je naljuti, i nikada nije istraživala uzroke promenama u njoj. Na isti način prihvatila je kišne dane, u skladu sa njima bivala zamršena i izlazila u park da hođa po vižnom pesku, bez kišobrana, okrećući se ponekad da vidi plitike tragove za sobom. Gotovo uvek nosila je cipele sa niskom potpeticom, jer je bila naglo izrasla i vitka kao gimnazijalka.

Ivan je verovao da je ovaj izlet ona pripremila da ga vrati prijateljima, ne znajući da će ga miris šume i odajaji vazduha još više izdvoiti, umekšavajući njihovu prisustvo. Nije joj znao ko je sve pozvan, jer se nisu sasvim izmislili njegovi prijatelji i njeni, samo je David prešao među one druge. Ona je poznavala sve slike na zidovima Davidove sobe Ljubomora! Ta reč mu skup usta kao divlji plod. Bilo je nemoguće zadržati Anu, jer ona otkće, već i njen hod ulicom je oćitanje. Umela je da mu pripada jedan trenutak ili čitavu noć, ali odmah zatim ne čekajući da prođe jedan mlaki čas posle ljubavi, ona se vraćala u sopstvenu vođu, hitro poput vidre koju progone. Ostavljala je za sobom dubok penušav trag koji nije imao hrabrosti da sledi. Više joj se nisu mogli postavljati pitanja, izuzev vrlo direktnih i bolnih, što im je sama izlagala kao ostron letnjem suncu koje povremeno njeni bledu kožu. A njemu je izgledalo u trenutcima kada mesto pitanja prislomilo svoje usne na njene, da čuje tup odjek. Nešto vrlo delikatan, jedan tanani kristal prsnuo je među njima. Postali su susedi za stolom, slučajni drugovi, i u prostoru koji su nekada obuhvatali nastajao je jedan novi element, široka pruga vode ili vazduha, sa čije ga je druge strane posmatrala Ana, blisctavim i nezainteresovanim očima.

Doručkivali su u spavaćoj sobi.

— Pročitala sam tvojju priču, govorila je ispijajući mleko. Ana oblik elise. Prvi deo posvećen je ženi. Znam da se namerava i na ovom delu, ali ovaj govoraju Dijalog, kao muzici dajući draž kraće ili duže pauze. Drugo pero elise govori o njemu.

Ivan se nasmeja. Njeni literarni pojmovi bili su čudni. Provalila se između njih gipko i vešto, dajući apstraktnim stvarima sasvim platičan vid. U njoj interpretaciji imena i prezimena dobijala su jasn oblik i značenje.

— Ivana! izgovori on.

— Ivanjsko cveće i magla sa jezerom na kraju.

— Sa izvorom na kraju puta. ispravi je i uzviknu

— Sena!

— Lice jedne blede žene, ime ispisano srebrom, a kada se izgovori oba „e“ su plava, dve mesečeve doline. Senlene vene su plave sa belim ožiljcima, sekla ih je kao devojčica.

— Ne, reče Ivan. — Za mene mesec ima lice dobrog čarobnjaka, groteskno i tužno.

Ana ode da složi sendviče i jabuke u veliku narančastu korpu. On ostade za stolom izlazući se tako tananom zračenju predmeta, postade njihova dobrovoljna žrtva. Kad dodirnu kašičicom praznu šolju iz nje mu odgovori zatočeni zvuk. Prsti su mu lutali po izvezenom stolnjaku, nehotice brojeći cvetlove. Posle svake laticice zatim odredanog broja listića, fra se prisiljava i nastavljao novim venčanjem, jer je šablon očigledno predviđen za drugu svrhu. Njime je trebalo ukrašavati ženske košulje od fino platna, male kitnaste okovratnice kakve Ana odskora nosi. Ona je svakoj stvari, svakom sitničnom ornamentu, znala da nađe primenu i nenametljivu proporciju. Ana ga je naučila da odmeri nadahnucje i podvede svoje ideje pod kompoziciju koja ima unapred oćrtan oblik kakav se može naći u prirodi. Ovoga puta bila je to kruna u sredini i njeni listići okolo, a tema mu se činila gipka i sadna kao dobra glina Aninog tela, pogodna za modelovanje.

On sede za mali pretenciozni sto u uglu, koji je oćekivao nešto od njega. Izvucio rukopis iz fioke i već pod prstima oseći otpor. Čitajući nade u tekstu na surovu krutošću materije drvenaste i mrke, unapred rešene da odbije. U njegovoj glavi postojali su neki siže, detalji kojima nije znao poreklo, slike što egzistiraju same za sebe kao da nisu potele iz potpuno išezlog filma, dvasno zaboravljene knjige od koje je ostala samo jedna, iz besmislenih razloga neizbrisana uspomena. Sećanje je moglo da bude samo odlomak sna koji se čini stvarnim do te mere da nehotice izmeni mesto sa nekom uspomenom, životom ali bledo objenom. Sve osakaćene misli i slike imaju svoj izvor u nekom starom skladištu knjiga sahranjenom u ranijem životu i kada bi ga nekom čarolijom iskopali, sva draž i tajanstvo bi nestali. Prostor u koji su uzalud pomirale naše oči, smanjivan je recpročno moći sagledavanja.

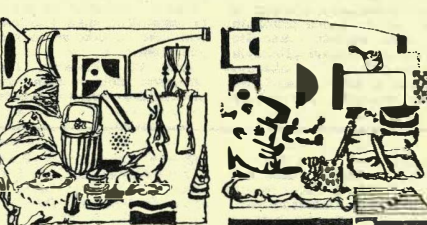
Od letos je pisao eseje, u njemu se produžavalo mekoš podne usijano i ikameno. Bila je to mlitološka tema, morsk obala sa psima i satirima, niski i pritajeni čaš što nagoveštava smrt nimfe. Osećao se pritisnutim i zatečenim u ovoj sobi uvek okrenutoj suncu. U njoj je samo Ana obavljala vazduh, poput biljke sa ogromnim soćnim listovima i velikom sposobnošću asimilacije, poput tekuće vode. I pre no što se odvoji od nje (bezbolno, nadao se, končić po končić) morao da izgradi u sebi jedan mali hladoviti svet, svežu senicu u koju će se skloniti od razarajućeg juga.

Anini koraci uputiše se hodnikom iz koga su se čuli glasovi. Dva mušika — jedan Davidov — i glas jedne glumice. David ima novu partnerku, pomisla. Ali zašto bi taj glas koji gradi ornamente u vazduhu, sa tonovima stare potanlike violine, pripadao glumici. Ivan se povuče unazad pet godina, zatim još i još. Glasovi ljudi dizali su se kao para iz koje se pomaljavo belje mlrje lica bez detalja, kao oblaci na putu ponekad loše osvetljenim.

— Katarina, uzviknu on izlazući u hodnik.

— Zena se okrete, nije ga poznala, ali ni on nju. Bila je krupna i ne više mlada. Poznavao ju je kao gimnazijalac i njen glas je ostao u svom odeljku njegovog sluha i posle desetih godina. Te sezone ona se vratila u prozorike, on ju je čak gledao i Ana mu je govorila o njoj kao o izvrsnoj glumici. Ali tek je sada prepoznao u tom telu malo deformisanom, zarobljen glas nekadašnje lepotice.

16-74967815 W
J E S E N J I
I Z L E T

olga ostojic-belca

LIKOVNI PRILOGI U OVOM BROJU
JOZEF AC: 1, 12, 13
STEVAN KAKSIMOVIC: 5, 9, 15
DRAGO KALJIC: 6, 7
VINJETE:
LEONID SEJKA: 2, 4, 8, 11